

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії
ректор Херсонського державного
університету,

Олександр СПИВАКОВСЬКИЙ

_____ 2023 р.

ПРОГРАМА

**Фахового комплексного вступного випробування з
Теорії та практики корекційного навчання та виховання дітей з особливими
освітніми потребами, Основ спеціальної методики викладання
шкільних дисциплін
для здобуття ступеня вищої освіти «магістр»
зі спеціальності 016.02 Спеціальна освіта. Олігофренопедагогіка
(денна, заочна форми навчання)
на основі повної загальної середньої освіти,
за всіма спеціальностями**

Івано-Франківськ, 2023

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	3
2. Зміст програми.....	4
3. Перелік питань, що виносяться на вступний екзамен з теорії та практики корекційного навчання та виховання дітей з ООП, основ спеціальної методики викладання шкільних дисциплін.....	15
4. Список рекомендованої літератури.....	21
5. Критерії оцінювання знань з вступного екзамену з теорії корекційного навчання та виховання, основ спеціальної методики викладання шкільних дисциплін.....	29

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма вступного екзамену з теорії корекційного навчання та виховання, основ спеціальної методики викладання шкільних дисциплін для абітурієнтів, які вступають на навчання для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти на основі базової або повної вищої освіти, розроблена відповідно до Положення про організацію навчального процесу у Херсонському державному університеті, освітньо-професійної програми та навчального плану підготовки фахівців зі спеціальності 016 Спеціальна освіта 02 Олігофренопедагогіка

Організація та проведення фахового вступного випробування відбувається у порядку, визначеному в Положенні про Приймальну комісію Херсонського державного університету.

Мета вступного випробування – відбір претендентів на навчання за другим (магістерським) рівнем вищої освіти.

Форма вступного випробування: вступне випробування проводиться письмово.

Тривалість вступного випробування – на виконання відведено 180 хвилин.

Результат вступного випробування оцінюється за шкалою від 0 до 200 балів.

Під час проведення вступного випробування не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії. У разі використання вступником під час вступного випробування сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки) він відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається акт. На екзаменаційній роботі такого вступника член фахової атестаційної комісії вказує причину відсторонення та час. Під час перевірки така робота дешифрується і за неї виставляється оцінка менше мінімальної кількості балів, визначеної Приймальною комісією та Правилами прийому, для допуску до участі в конкурсі або зарахування на навчання поза конкурсом, незважаючи на обсяг і зміст написаного.

Вступники, які не з'явилися на вступне випробування без поважних причин у назначений за розкладом час, до участі у подальших іспитах і конкурсі не допускаються.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Теорія та практика корекційного навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами

Загальні питання науки про дітей з порушеннями розумового розвитку

Олігофренопедагогіка як наука про вивчення, виховання, навчання та шляхи корекції аномального розвитку дітей з порушеннями розумового розвитку. Предмет та завдання олігофренопедагогіки в системі педагогічних наук. Зв'язок олігофренопедагогіки з медичними науками, загальними та спеціальними психолого-педагогічними дисциплінами, спеціальними методиками. Етапи розвитку та методи олігофренопедагогіки. Сучасні психолого-педагогічні класифікації дітей з порушеннями розумового розвитку. Їхнє значення для диференціації спеціальних загальноосвітніх закладів для дітей з порушеннями розумового розвитку. Диференційна система спеціальних закладів для осіб з порушеннями розумового розвитку в залежності від ступеня вираженості дефекту та віку дитини. Принципи побудови спеціальних закладів. Заклади системи соціального захисту населення, заклади охорони здоров'я. Спеціальні освітні заклади для дітей з порушеннями розумового розвитку системи Міністерства освіти і науки України. Заклади нового типу. Місце в системі закладів навчально-реабілітаційних центрів. Спеціальна загальноосвітня школа як основний тип закладів для дітей з порушеннями розумового розвитку. Перспективні завдання розвитку та удосконалення спеціальних закладів для дітей з порушеннями розумового розвитку в Україні.

Принципи відбору дітей у спеціальні заклади, методи відбору. Склад та зміст роботи інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ). Алгоритм оцінки стану розвитку дитини, документація ІРЦ. Примірне положення про діяльність інклюзивно-ресурсного центру Завдання спеціальних закладів дошкільної освіти. Зміст освітньо-корекційної роботи в спеціальному закладі дошкільної освіти. Специфіка професійної діяльності вчителя-дефектолога та вихователя в спеціальному закладі дошкільної освіти.

Мета та завдання спеціальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями інтелекту. Зміст і організація навчальної та корекційно-виховної роботи з дітьми з порушеннями розумового розвитку в середньому ступені вираженості (імбецильності). Система закладів для дітей з порушеннями розумового розвитку в Україні та найбільш розвинених зарубіжних країнах.

Психолого-педагогічна характеристика учнів з порушеннями розумового розвитку.

Визначення поняття «порушення розумового розвитку». Причини виникнення порушень розумового розвитку. Олігофренія; її особливості, що відрізняють від інших груп порушень розумового розвитку. Ступені олігофренії залежно від тяжкості дефекту. Вплив часу пошкодження мозку патогенними факторами на подальший розвиток дитини з олігофренією. Поняття деменції. Форми олігофренії згідно класифікації М.С.Певзнер, їх клінічно-психологічна характеристика: неускладнена, ускладнена порушеннями нейродинамічних процесів, з психопатоподібною поведінкою, з грубими порушеннями особистості, з порушеннями аналізаторів. Склад учнів спеціальної загальноосвітньої школи для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку та їх психолого-педагогічна

характеристика: діти з легким ступенем олігофренії, дементні діти, які перенесли травму головного мозку та захворювання на менінгоенцефаліт; діти з супутніми захворюваннями (епілепсією, шизофренією, гідроцефалією, з ревматичними ураженнями центральної нервової системи, з сифілісом головного мозку).

Методи вивчення дитини. Поняття анамнезу, збір анамнезу. Структура психологічної характеристики дитини з порушеннями розумового розвитку. Особливості вищої нервової діяльності дітей зі стійкими порушеннями пізнавальної діяльності: слабкість замикальної функції кори головного мозку, недостатня диференціація умовно-рефлекторних зв'язків; переважання охоронного гальмування; інертність нервових процесів; порушення взаємодії першої та другої сигнальних систем. Основні категорії учнів спеціальної загальноосвітньої школи для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

Л.С.Виготський про розвиток психіки дитини з порушеннями розумового розвитку та необхідність попередження вторинних ускладнень в дошкільному віці, співвідношення навчання й розвитку. Структура первинного та вторинного дефектів. Єдність законів розвитку нормотипової дитини та дитини з порушеннями розвитку. Роль діяльності та спілкування у розвитку особистості дитини. Взаємозв'язок навчання та розвитку. Єдність навчання, виховання, розвитку, корекції як основна закономірність педагогічного процесу в спеціальній загальноосвітній школі.

Вчення Л.С. Виготського про рівень актуального та зону найближчого розвитку та про використання обхідних шляхів у корекційно-виховній роботі. Опора на позитивні можливості учнів у навчально-виховному процесі. Основні напрями корекційної роботи у спеціальній загальноосвітній школі. Засоби корекції.

Причини, що зумовлюють недоліки діяльності дітей з порушеннями розумового розвитку. Особливості залучення дітей до різних видів діяльності: ігрової, навчальної, трудової.

Особливості відчуття та сприймання дітей з порушеннями розумового розвитку. Уповільненість та вузькість сприйняття. Недоліки диференціації відчуттів і сприйняття. Особливості сприйняття наочності (картин). Розвиток сприйняття.

Розвиток мовлення дітей з порушеннями розумового розвитку. Етіологія розладів мовлення. Уповільнений темп, бідність словника, недоліки оволодіння значенням слів. Особливості монологічного та діалогічного мовлення.

Особливості пам'яті дітей з порушеннями розумового розвитку. Уповільненість формування нових умовних зв'язків як основна причина труднощів засвоєння навчального матеріалу. Швидкість забування та неточність відтворення. Забудькуватість як прояв виснаженості та гальмування кори головного мозку. Опосередковане запам'ятовування.

Конкретний характер мислення - головний недолік мислення дітей з порушеннями розумового розвитку. Перехід від конкретного до узагальненого. Непослідовність мислення. Некритичність суджень. Способи розвитку мислення в дітей з порушеннями розумового розвитку.

Причини порушень розвитку особистості дітей з порушеннями розумового розвитку. Значення правильного формування потреб у дітей з порушеннями розумового розвитку. Роль соціального середовища та звичок у формуванні характеру і потреб у дитини. Особливості самооцінки дітей з порушеннями розумового розвитку.

Особливості емоційно-вольової сфери. Залежність почуття від потреб. Співвідношення інтелекту і почуттів у дітей з порушеннями розумового розвитку. Прояви у дітей з порушеннями розумового розвитку патологічних особливостей настрою. Відсутність ініціативи, нездатність керувати власними вчинками, долати перешкоди. Навіювання і впертість.

Психологічна характеристика учня зі стійкими порушеннями інтелекту.

Провідна роль вчителя-дефектолога у навчанні та вихованні дітей з порушеннями розумового розвитку. Професійно-педагогічні та особистісні якості олігофренопедагога. Професійні знання та вміння. Протипоказання професії дефектолога. Педагогічна майстерність, шляхи оволодіння нею. Специфіка педагогічної діяльності олігофренопедагога та її структура. Корекційна робота як специфіка професійної діяльності вчителя-дефектолога. Система підготовки дефектологів в Україні, у найбільш розвинених зарубіжних країнах.

Спеціальна дидактика

Корекційна спрямованість навчання в спеціальній загальноосвітній школі. Навчання як шлях інтеграції дитини з особливими освітніми потребами в сучасну систему соціальних стосунків. Структура процесу навчання. Психологічні основи процесу навчання в спеціальній загальноосвітній школі. Шляхи активізації пізнавальної діяльності учнів в процесі навчання.

Основні вимоги до змісту освіти в спеціальній загальноосвітній школі (корекційна спрямованість, концентричність розташування матеріалу, реалізація міжпредметних зв'язків, диференціація, науковість, доступність). Характеристика змісту освіти в спеціальній загальноосвітній школі, її освітньо-виховне та корекційне значення. Шкільні підручники, основні вимоги до них.

Обґрунтування принципів навчання в спеціальній загальноосвітній школі. Характеристика принципів спеціальної дидактики (виховний характер навчання, принципи науковості, доступності знань, систематичності та послідовності в навчанні, міцності, наочності знань, свідомості та активності навчання, індивідуальний та диференційований підхід до учнів з порушеннями розумового розвитку, корекційна спрямованість навчання, керівна роль вчителя у навчанні). Корекційно-розвивальна та практична спрямованість принципів та методів навчання в спеціальній загальноосвітній школі.

Раціональне поєднання методів навчання. Елементи програмованого та проблемного навчання в спеціальній загальноосвітній школі. Використання комп'ютерних технологій.

Урок як основна форма організації шкільного навчання. Особливості уроку в спеціальній загальноосвітній школі. Типи та структура уроків. Підготовка вчителя до уроку. Зміст та методи аналізу уроку відповідно до корекційної спрямованості. Екскурсія як форма навчальної роботи в спеціальній загальноосвітній школі.

Функції перевірки та оцінки знань, умінь і навичок учнів спеціальної загальноосвітньої школи. Види перевірки знань, їх особливості. Стимулююча та корекційна роль оцінки в спеціальній загальноосвітній школі. Критерії оцінювання знань, умінь, навичок. Специфіка контролю знань, умінь та навичок в спеціальній загальноосвітній школі, вимоги до його організації. Умови ефективності контролю за навчально-пізнавальною діяльністю учнів з порушеннями розумового розвитку.

Корекційно-виховне значення самопідготовки в спеціальній загальноосвітній школі, вимоги до її організації, тривалості та проведення. Форми організації домашньої навчальної роботи учнів. Взаємозв'язок у роботі вчителя та вихователя.

Організація трудового навчання в спеціальній загальноосвітній школі. Професійно-трудова навчання в спеціальній загальноосвітній школі, його завдання та зміст. Види професійно-трудової підготовки. Працевлаштування та соціально-трудова адаптація випускників спеціальної загальноосвітньої школи.

Основи виховної роботи з дітьми з порушеннями розумового розвитку.

Сучасні проблеми виховання школярів з порушеннями розумового розвитку. Завдання та зміст та особливості виховання в спеціальній загальноосвітній школі. Принципи виховання і спрямованість їх на засвоєння учнями загальнолюдських цінностей, зв'язок виховання з життям; єдність свідомості і поведінки; виховання засобами праці і колективу.

Основні методи виховання учнів спеціальної загальноосвітньої школи, особливості їх реалізації. Характеристика методів формування моральної свідомості, поведінки аномальної дитини; методів стимулювання розумово відсталих дітей. Корекційна спрямованість методів самовиховання. Диференціація методів виховання та засобів корекційно-виховної роботи в залежності від індивідуальних особливостей розвитку дітей з порушенням інтелекту, соціальних умов виховання.

Значення колективу у вихованні учнів спеціальної загальноосвітньої школи. Корекційний вплив колективу на особистість розумово відсталого школяра. Особливості формування дитячого колективу у спеціальній загальноосвітній школі. Стадії розвитку колективу. Вивчення класного колективу. Шляхи формування колективу школярів з порушеннями розумового розвитку. Індивідуальний та диференційований підхід до учнів залежно від психофізичних особливостей, структури дефекту та стадії розвитку колективу. Педагогічне керівництво колективом. Учніське самоуправління в спеціальній загальноосвітній школі.

Актуальність, завдання та сутність морального виховання учнів спеціальної загальноосвітньої школи в сучасних умовах. Особливості формування моральних уявлень і понять у дітей з порушеннями розумового розвитку. Шляхи морального виховання в навчальній, позакласній та позашкільній роботі. Форми та методи морального виховання учнів спеціальної загальноосвітньої школи для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

Взаємозв'язок морального та правового виховання. Основні завдання і особливості виховання громадянської позиції в школярів з порушеннями розумового розвитку. Зміст виховної роботи, спрямованої на профілактику і корекцію адитивної поведінки учнів. Виховання правосвідомості і поведінки учнів з порушеннями розумового розвитку засобами навчальної та позакласної роботи. Форми та методи правового виховання у спеціальній загальноосвітній школі.

Значення трудового виховання в корекції психофізичних недоліків учнів з порушеннями розумового розвитку. Завдання та зміст трудового виховання у спеціальній загальноосвітній школі. Види трудової діяльності розумово відсталих учнів, методи їх здійснення. Врахування особливостей психофізичних недоліків в організації трудового виховання. Взаємозв'язок трудового навчання, виховання і профорієнтаційної роботи в спеціальній загальноосвітній школі. Форми та методи профорієнтаційної роботи. Працевлаштування та соціальна адаптація випускників спеціальних загальноосвітніх шкіл.

Особливості фізичного розвитку школярів з порушеннями розумового розвитку. Роль фізичного виховання в корекції недоліків психофізичного розвитку дітей з порушеннями інтелекту. Завдання фізичного виховання в спеціальній

загальноосвітній школі. Засоби та форми фізичного виховання їх навчальна, виховна, лікувально-корекційно-спрямованість. Реалізація індивідуального і диференційного підходу до учнів в процесі фізичного виховання.

Сутність та завдання естетичного виховання в спеціальній загальноосвітній школі, його роль в реалізації корекційних завдань школи. Зміст, форми і методи естетичного виховання в навчальному процесі і позакласній роботі. Педагогічне керівництво естетичним вихованням.

Актуальність та значення екологічного виховання учнів спеціальної загальноосвітньої школи. Завдання екологічного виховання. Форми та методи екологічного виховання школярів з порушеннями розумового розвитку у процесі навчання та позакласної роботи.

Взаємозв'язок морального та статевого виховання. Завдання статевого виховання у спеціальній загальноосвітній школі. Причини, корекція і профілактика відхилень у статевому розвитку учнів з порушеннями розумового розвитку. Зміст і форми статевого виховання в процесі навчальної і позакласної роботи. Моральна підготовка учнів спеціальної загальноосвітньої школи до сімейного життя; її зміст, форми, роль в соціальній адаптації випускників.

Роль позакласної роботи в корекції недоліків психофізичного розвитку розумово дітей з порушеннями розумового розвитку, формування їх особистості. Завдання та особливості позакласної роботи в школах-інтернатах та групах подовженого дня. Форми та зміст навчальної, корекційної, виховної позакласної роботи. Впровадження засобів народознавства у позакласну роботу спеціальної загальноосвітньої школи. Особливості гурткової роботи.

Особливості та зміст виховання дитини з порушеннями розумового розвитку в сім'ї. Форми та методи роботи спеціальної загальноосвітньої школи з сім'ями школярів. Характеристика колективних та індивідуальних форм, зміст роботи вчителя з батьками учнів.

Питання школознавства. Управління і керівництво спеціальною загальноосвітньою школою.

Закон України «Про освіту» про права і обов'язки педагогічних працівників. Вчитель спеціальної загальноосвітньої школи. Його права та обов'язки. Особливості роботи вихователя спеціальної загальноосвітньої школи. Основні напрями діяльності класного керівника і вихователя. Завдання та зміст роботи логопеда спеціальної загальноосвітньої школи. Планування роботи вчителя, класного керівника, вихователя спеціальної загальноосвітньої школи. Види планів, їх структура та зміст.

Система управління сучасною освітою. Сутність організаційно-педагогічної діяльності адміністрації спеціальної загальноосвітньої школи. Функції директора, його заступників. Планування навчально-виховної роботи в школі. Річний план роботи спеціальної загальноосвітньої школи. Внутрішньо шкільне керівництво і контроль у спеціальній загальноосвітній школі: функції, форми, вимог до контролю. Аналіз уроків, позакласних заходів як засіб удосконалення освітнього процесу.

2. Основи спеціальної методики викладання шкільних дисциплін

Математика зі спеціальною методикою викладання

Завдання та зміст курсу методики математики в спеціальній загальноосвітній школі. Зв'язок методики математики з навчальними дисциплінами олігофренопсихологією, олігофренопедагогікою, математикою як наукою.

Освітні, виховні, корекційно-розвивальні і практичні завдання вивчення математики в спеціальній загальноосвітній школі. Структура навчального курсу математики, розміщення навчального матеріалу по концентрам в програмі з математики для допоміжної школи.

Зв'язок навчального курсу математики з іншими навчальними предметами в спеціальній загальноосвітній школі. Особливості засвоєння математичних знань учнями з порушеннями інтелекту. Об'єм першочергових математичних знань, умінь і навичок учнів, які приходять до першого класу.

Принципи та методи навчання математики в спеціальній загальноосвітній школі. Форми організації навчання математиці. Види уроків математики залежно від мети уроку. Структура уроків. Диференціація вимог до окремих груп учнів з різним рівнем розвитку пізнавальної діяльності, різними можливостями у засвоєнні матеріалу. Домашня робота, позакласна робота з математики, її особливості. Контроль та облік знань, умінь і навичок учнів з математики.

Зміст та навчання пропедевтичного періоду вивчення математики. Основні методи роботи вчителя в цей період.

Роль і місце геометричного матеріалу в системі навчання учнів спеціальної загальноосвітньої школи. Взаємозв'язок вивчення геометричного та арифметичного матеріалу. Особливості оволодіння учнями з порушеннями розумового розвитку основам геометричних знань. Завдання та зміст вивчення геометричного матеріалу в допоміжній школі. Організація роботи і вивчення геометричного матеріалу в молодших класах спеціальної загальноосвітньої школи (точки, лінії кута; круга і кола; трикутника; квадрата, прямокутника; геометричних тіл: кулі, паралелепіпеда, куба).

Формування знань про властивості геометричних фігур та тіл в учнів в старших класів спеціальної загальноосвітньої школи (кутів; кола і круга; трикутника; квадрата і прямокутника; геометричних тіл).

Завдання вивчення першого концентру. Наочність, що використовується для вивчення чисел у I класі. Утворення чисел першого десятку. Позначення предметної множини цифрою. Послідовність знайомства з написанням цифр. Місце числа в числовому ряду. Рахунок в прямій і зворотній послідовності. Порівняння множин і чисел. Додавання і віднімання в межах 10.

Завдання вивчення другого концентру. Навчання нумерації в межах 20 (усній та письмовій). Додавання і віднімання в межах 20 без переходу та з переходом через розряд.

Завдання вивчення третього концентру. Вивчення нумерації круглими десятками. Нумерація чисел від 21 до 99. Додавання та віднімання в межах 100 (без переходу та з переходом через розряд). Порядок виконання дій (з використанням дужок і без них).

Навчання нумерації в межах 1000. Усна письмова нумерація. Методика вивчення арифметичних дій в межах 1000. Додавання та віднімання з переходу та без переходу через розряд, множення і ділення в межах 1000.

Навчання нумерації багатозначних чисел. Знайомство з новими розрядами. Знайомство з новими розрядами, одиницями, рахунок в межах 1млн, запис чисел в межах 1 млн. Знайомство з поняттям класу одиниць і класу тисяч. Рахунок сотнями, десятками, одиницями до 10 000. Аналіз тисяч, дії з багатозначними числами.

Методика вивчення звичайних дробів. Необхідна наочність. Утворення дробів. Правильні та неправильні дробі. Змішане число. Перетворення дробу. Перетворення змішаного числа у неправильний дріб. Основна властивість дробу. Скорочення дробів. Зведення дробів до найменшого спільного займенника. Виконання арифметичних дій з дробами.

Українська мова зі спеціальною методикою викладання

Закономірності навчання учнів з порушеннями розумового розвитку рідної мови. Методи дослідження результатів мовної діяльності дітей з порушеннями інтелекту. Своєрідність розвитку усного мовлення у зв'язку з вивченням предметів і явищ навколишньої дійсності. Труднощі у сприйманні і розумінні прочитаних творів і граматичного матеріалу. Реалізація загальнодидактичних і корекційних прийомів навчання.

Завдання та зміст навчання школярів з порушеннями розумового розвитку української мови. Корекційна спрямованість предмету. Практичне спрямування навчання рідної мови. Етапи навчання української мови в спеціальній загальноосвітній школі.

Характеристика сучасного методі навчання грамоти учнів з порушеннями розумового розвитку. Основні напрямки і методи роботи в добукарварний період. Прийоми звуково аналізу та синтезу в період навчання грамоти. Формування графічних навчок учнів у букварному періоді. Прийоми вивчення звуків і букв. Засоби збагачення лексичного запасу учнів з порушеннями розумового розвитку. Методика навчання граматики і правопису в спеціальній загальноосвітній школі. Значення граматичних знань для оволодіння навичками мовлення і розвитку мислення. Розвиток зв'язного мовлення на різних етапах навчання української мови. Структура уроку письма, читання, української мови в спеціальній загальноосвітній школі. Підбір вправ для опрацювання окремих розділів курсу, текстів для переказів. Аналіз творчих робіт учнів. Робота над художніми творами, діловими паперами і науково-пізнавальними статтями в спеціальній загальноосвітній школі. роль позакласного читання у розвитку мовлення дітей із порушеннями розумового розвитку. Планування навчальної роботи з української мови в спеціальній загальноосвітній школі.

Застосування принципів і прийомів корекційної роботи на уроках мови в спеціальній загальноосвітній школі.

Природознавство зі спеціальною методикою викладання

Методика навчання природознавства як педагогічна наука і як навчальна дисципліна у закладі вищої освіти. Методика і методологія. Структура методики навчання. Зв'язок методики навчання природознавства з педагогікою, психологією, віковою фізіологією та біологією.

Основні питання методики: “Чому вчити?”, “Кого вчити?”, “Навіщо вчити?”, “Як вчити?”. Методи дослідження. Вимоги до постановки та проведення

методичних спостережень і експерименту. Констатувальний і формувальний експеримент. Основні етапи методичного дослідження.

Розвиток природознавчих методичних ідей в Україні. Еволюційно-біологічний напрям шкільного природознавства. Роль педагогічних досліджень О.Я. Герда в розвитку методики природознавства.

Значення праць В.В. Половцева в становленні вітчизняної методики природознавства. Погляди Д.Н. Кайгородова та Л.С. Севрука на вивчення природи. Райков Б.Є., його роль для методики природознавства. Експериментально-дослідницька робота – нове явище в практиці закладу загальної середньої освіти. Значення теоретичних праць Н.М. Верзиліна, Б.В. Всесвятського, М.А. Рикова, В.Ф. Шалаєва, В.А. Тетюрева, В.М. Корсунської, І.Д. Зверєва, В.Н. Федорової, Н.В. Падалко, Є.П. Брунтова, Захлебного та інші.

Зв'язок природознавства з життям. Розвиток позакласної роботи. Робота закладів загальної середньої освіти за комплексною системою та методами проєктів. Використання ТЗН, елементів програмованого та проблемного навчання біології.

Проблема цілей шкільної біологічної освіти в методиці викладання біології. Цілі шкільної біологічної освіти. Стратегічна ціль шкільної біологічної освіти – формування природничо-наукової картини світу та стратегії поведінки людини у природі. Завдання шкільної біологічної освіти: світоглядні, методологічні, теоретичні, практичні.

Змістовні лінії навчального предмета “Природознавство”. Провідні ідеї шкільного курсу природознавства та їх реалізація в змісті окремих розділів.

Структура та основні компоненти змісту шкільної біологічної освіти. Рівні біологічних знань та принципи побудови їх системи в сучасній спеціальній загальноосвітній школі.

Зв'язок викладання природознавства з трудовим і політехнічним навчанням, Міжпредметні і внутрішньопредметні зв'язки шкільного курсу природознавства.

Природа як фактор виховання. Формування в процесі навчання наукового світогляду учнів, зв'язок його з пізнанням природи.

Шкільний курс природознавства як система найважливіших загальнобіологічних і спеціальних біологічних понять. Теорія формування і розвитку понять, їх класифікація і умови утворення. Взаємозв'язок між поняттями, уявленнями і мисленням. Міжпредметні, внутрішньо предметні і послідовні зв'язки, спрямовані на формування понять. Процес формування уявлень і понять у системі навчання природознавства в V-IX класах. Розвиток умінь і навичок в процесі формування понять. Система повторення. Наступність у формуванні і розвитку біологічних понять.

Проблема методів навчання у дидактиці та методиці викладання природознавства. Класифікація методів навчання природознавства за джерелом знань (словесні, наочні, практичні) та за ступенем пізнавальної самостійності (ілюстративно-репродуктивні, частково-пошукові, дослідницькі). Взаємозв'язок різних груп методів у процесі навчання природознавства.

Класифікація прийомів навчання. Відбір і поєднання методів і методичних прийомів при розв'язуванні конкретних навчально-виховних завдань.

Поняття про засоби навчання. Наочні засоби навчання. Сучасна класифікація навчально-наочних посібників з природознавства. Натуральні навчально-наочні посібники: живі об'єкти (рослини і тварини, взяті безпосередньо з природи або

вирощені в кутку живої природи, а також рослини і тварини акваріума та тераріуму); неживі об'єкти (гербарний матеріал, колекції рослин і тварин, вологі й сухі препарати, опудала та скелети).

Зображувальні навчально-наочні посібники (таблиці, схеми, діаграми, опорні конспекти, портрети, фотознімки, моделі, муляжі, дидактичні картки). Методика їх використання. Екранні посібники (діафільми, діапозитиви, кінофільми, відеофільми, комп'ютери). Функції навчально-наочних посібників, та методика їх використання.

Комп'ютеризація навчання. Створення навчальних комп'ютерних програм. Врахування при складанні навчаючої програми вікових особливостей учнів. Організація роботи учнів з друкованими посібниками (підручники, хрестоматії, робочі зошити, довідники та ін.). Комплексне використання засобів навчання біології. Поняття “форми навчальних занять” та “форми навчальної діяльності учнів”. Різноманітність організаційних форм навчання в сучасній школі.

Навчально-практичні заняття з природознавства. Сутність, функції та класифікація навчально-практичних занять. Особливості методики проведення навчально-практичних занять. Інші форми організації навчання: урок-залік, урок-конференція, урок панорама, урок – рольова гра та інші.

Позаурочна робота учнів – важлива форма організації виконання обов'язкових завдань навчальної програми в позаурочний час за індивідуальними і груповими завданнями вчителя: фенологічні спостереження, закладання дослідів, виконання літніх завдань. Практичні заняття в кутку живої природи, на навчально-дослідній земельній ділянці, в природі та використання одержаних результатів на уроках і позакласних заняттях.

Експерсії з природознавства їх місце і значення в системі біологічної освіти. Підготовка і організація, методика проведення екскурсій в природу, музеї, сільськогосподарське виробництво, сільськогосподарські виставки, науково-дослідні установи.

Позакласна робота з природознавства. Форми і види позакласної роботи. Індивідуальна, групова і масова робота, її значення, зміст, організація та методика проведення. Позашкільна робота. Її відмінності від позакласної роботи.

Значення матеріальної бази у навчанні природознавства. Загальна характеристика навчально-матеріальної бази з природознавства.

Кабінет з природознавства. Вимоги до приміщення біологічного кабінету. Клас-лабораторія, препаратознавська кімната, куток живої природи та їх обладнання. Санітарно-гігієнічні вимоги до обладнання кабінету.

Система дидактичних засобів з природознавства. Комплексне використання їх на уроках. Виготовлення саморобних наочних посібників. Навчально-методичний комплекс (НМК) з природознавства.

Куток живої природи та його значення у викладанні природознавства. Організація і обладнання кутка живої природи. Позаурочні заняття учнів у куточку живої природи.

Історія зі спеціальною методикою викладання

Мета і завдання вивчення дисципліни стосовно майбутньої спеціальності.

Характеристика предмета спеціальної методики викладання історії, роль та місце дисципліни в системі підготовки вчителя-дефектолога.

Аналіз навчальної програми з історії для спеціальної загальноосвітньої школи. Знайомство з пояснювальною запискою до програми з історії та її

основними завданнями. Реалізація основних принципів навчання в шкільній програмі з історії. Пропедевтика вивчення історичного матеріалу. Особливості розуміння історичних понять, історичного часу, причинно-наслідкових зв'язків учнями зі стійким порушенням інтелектуальної сфери. Педагогічні шляхи удосконалення формування історичних знань в учнів спеціальної загальноосвітньої школи. Форми і методи вивчення історичного матеріалу. Характеристика словесних, наочних і практичних методів. Види наочності. План розгляду та аналізу історичного предмета, предметної чи сюжетної картини. Використання художніх творів на уроках історії, робота з історичними документами, історичною картою.

Організація самостійної роботи з історії в навчальному процесі спеціальної загальноосвітньої школи. Місце дидактичних вправ та ігор під час формування пізнавальної активності учнів на уроках історії. Принципи та форми позакласної роботи з історії в спеціальній загальноосвітній школі, її загальні та специфічні завдання, шляхи їх розв'язання. Краєзнавча робота в школі.

Правове навчання й виховання учнів зі стійким порушенням пізнавальної сфери – важливий етап формування соціально зрілої особистості, громадянина правової держави. Зміст правового навчання. Завдання правового виховання. Особливості засвоєння правових знань учнями спеціальної загальноосвітньої школи. Значення юридичних та соціальних інститутів суспільства в розв'язанні проблем правового статусу підлітка з порушеннями розумового розвитку.

Урок історії в спеціальній загальноосвітній школі – основна форма освітньої роботи з формування історичних знань. Етапи підготовки вчителя історії до уроку. Зміст підготовки до викладання всього курсу. Календарно-тематичне планування. Розробка конспекту уроку. Основні типи уроків залежно від дидактичної мети. Структура, основні вимоги до уроку історії в спеціальній загальноосвітній школі. Аналіз структури уроку. Зміст програми початкового курсу історії України в 7-9 класах спеціальної загальноосвітньої школи.

Орієнтування на місцевості. План і карта.

Поверхня та корисні копалини свого краю

Погода. Сезонні зміни в неживій та живій природі.

Водойми свого краю. Рослинний і тваринний світ краю.

Населення. Господарська діяльність людини.

Географія зі спеціальною методикою викладання

Поняття та сутність спеціальної методики навчання географії.

Об'єкт і предмет методики навчання географії. Роль і місце методики у шкільному навчанні.

Зв'язок методики навчання географії з іншими науками.

Методи наукових досліджень у методиці навчання.

Цілі та завдання шкільної географічної освіти в Україні.

Аналіз навчальної програми з географії в спеціальній загальноосвітній школі. Знайомство з пояснювальною запискою до програми з географії.

Причини труднощів засвоєння географічного матеріалу дітьми. Особливості сприймання простору учнями спеціальної загальноосвітньої школи. Пропедевтичний період вивчення географічного матеріалу в спеціальній загальноосвітній школі. О.Н. Грабаров про роль пропедевтики у допоміжній школі.

Завдання спеціальної методики навчання географії учнів спеціальної загальноосвітньої школи. Міжпредметні зв'язки спеціальної методики викладання географії як педагогічної дисципліни.

Прийоми роботи вчителя спеціальної загальноосвітньої школи щодо формування в учнів чітких та міцних знань, умінь з географії, розуміння причинно-наслідкових зв'язків.

Методика роботи з наочністю на уроках географії в спеціальній загальноосвітній школі.

Роль засобів наочності в процесі формування географічних знань та вмінь в учнів з порушеннями пізнавальної сфери. Класифікація наочності.

Засоби корекції формування географічних уявлень, понять у дітей з порушеннями розумового розвитку.

Шкільний підручник та географічні тексти як засоби навчання географії. Використання методичних можливостей підручника на уроках з географії в спеціальній загальноосвітній школі. Пам'ятка по роботі з текстом підручника географії.

Причини труднощів в розумінні географічних понять дітьми з порушеннями розумового розвитку. Методика формування понять на уроках географії в спеціальній загальноосвітній школі.

Позакласні заходи в спеціальній загальноосвітній школі. Складання виховного заходу на тему "Тиждень географії" для учнів старших класів.

Методичні особливості застосування технічних засобів на уроках географії в спеціальній загальноосвітній школі.

Корекційні засоби розвитку розуміння географічного матеріалу учнями з порушеннями розумового розвитку. Зміст застосування диференційованого та індивідуального підходу на уроках географії.

Методика вивчення розділу «Фізична географія»: навчальні досягнення учнів, спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати. Земна куля. Форми поверхні Землі. Вода на землі. Їх зображення на фізичній карті. Природні зони і їх розміщення на земній кулі.

Методика вивчення розділу «Географія світу»: навчальні досягнення учнів, спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати. Відомості про Землю, Сонце, Місяць.

Географія материків і океанів (стислий огляд). Світовий океан. Африка. Австралія. Антарктида. Америка. Євразія. Характеристика Європи та Азії.

Методика вивчення розділу «Географія України» навчальні досягнення учнів, спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати. Географічне положення України. Особливості геологічної будови рельєфу. Корисні копалини. Кліматичні умови. Моря, поверхневі і підземні води. Ґрунти. Рослинний і тваринний світ. Природні комплекси в Україні. Раціональне природокористування.

3. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ВСТУПНИЙ ЕКЗАМЕН З ТЕОРІЇ КОРЕКЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ, ОСНОВ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ШКІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

1. Поняття «порушення розумового розвитку» (розумова відсталість). Причини, механізми та провідні прояви порушень інтелектуального розвитку .
2. Ступені порушення розумового розвитку залежно від тяжкості дефекту.
3. Поняття олігофренії. Форми олігофренії, їх характеристика.
4. Характерні клінічні ознаки (особливості) олігофренії (за Г.С.Сухаревою та М.С.Певзнер)
5. Поняття деменції. Прогредієнтна та непрогресивна форми деменції.
6. Схема психологічної характеристики на учня з порушенням інтелектуального розвитку.
7. Характеристика деменції різного етіопатогенезу.
8. Класифікація дітей з порушеннями розумового розвитку відповідно до особливостей вищої нервової діяльності (за А.Р.Лурія). Характеристика дітей залежно від співвідношення процесів збудження та гальмування.
9. Основні «ядерні» ознаки вищої нервової діяльності дітей з порушенням розумового розвитку, їх вплив на навчання та виховання.
10. Зміст основних положень Л.С.Виготського, щодо закономірності психічного розвитку дитини з порушенням розумового розвитку.
11. Особливості відчуття й сприймання дітей з порушенням розумового розвитку. Засоби корекції порушень сприймання.
12. Особливості уваги в дітей з порушенням розумового розвитку. Засоби розвитку уваги.
13. Особливості пам'яті дитини з порушенням розумового розвитку. Засоби корекції порушень пам'яті.
14. Характеристика мислення дитини з порушенням розумового розвитку. Засоби подолання порушення мислення.
15. Особливості емоційно-вольової сфери дітей з порушенням розумового розвитку. Напрями подолання порушень емоційно-вольової сфери.
16. Особливості психомоторної сфери дітей з порушенням розумового розвитку та засоби її корекції.
17. Характеристика навчальної діяльності дитини з порушенням розумового розвитку. Засоби корекції порушень навчальної діяльності.
18. Характеристика проявів недорозвинення мовлення у дітей з порушенням розумового розвитку.
19. Характеристика структурних компонентів особистості учня з порушенням розумового розвитку.
20. Характеристика та структура методів навчання.
21. Навчальний план і навчальні програми спеціальної загальноосвітньої школи.
22. Типи уроків та структура уроку формування нових знань, умінь, навичок в спеціальній дидактиці.
23. Форми організації навчальної діяльності учнів на уроці.
24. Підготовка вчителя до уроку. Перспективне, тематичне і поурочне планування.

25. Методи активізації пізнавальної діяльності учнів спеціальної загальноосвітньої школи.
26. Контроль навчально-виховного процесу в спеціальній школі. Види та методи контролю.
27. Підручники для спеціальної школи. Вимоги до структури підручника.
28. Організація самостійної роботи учнів спеціальної загальноосвітньої школи. Структура самопідготовки.
29. Реалізація диференційованого та індивідуального підходу до учнів спеціальної загальноосвітньої школи.
30. Нормативно-правове виховання в системі формування базової культури особистості дитини з порушенням розумового розвитку: завдання, зміст, методи, форми виховної роботи.
31. Моральне виховання особистості дитини з порушеннями розумового розвитку: мета, завдання, методи, форми виховної роботи.
32. Завдання, методи, форми трудового виховання та професійна орієнтація школярів у системі спеціальної освіти.
33. Прийоми формування суспільного досвіду в дітей дошкільного віку з порушенням інтелектуального розвитку.
34. Завдання, методи, форми фізичного виховання особистості дитини з порушенням інтелектуального розвитку.
35. Формування особистості учня в колективі спеціального освітнього закладу. Критерії вихованості учня.
36. Форми та методи роботи вчителя-дефектолога з родиною дитини з порушенням розумового розвитку.
37. Етапи та особливості розвитку дитячого колективу в спеціальній загальноосвітній школі.
38. Завдання, методи, форми соціального виховання дітей з порушенням розумового розвитку.
39. Зміст та форми виховної роботи в молодших та старших класах спеціальної загальноосвітньої школи.
40. Особливості та закономірності виховання дітей з порушенням розумового розвитку.
41. Труднощі, що ускладнюють процес виховання дітей з порушенням інтелектуального розвитку. Схема складання характеристики на дитину з порушеннями розумового розвитку.
42. Загальні та спеціальні принципи виховання в спеціальному загальноосвітньому закладі.
43. Принципи спеціальної дидактики, їх відмінність від загальної педагогіки.
44. Сутність та засоби педагогічної корекції учнів з порушенням інтелектуального розвитку.
45. Предмет, завдання та основні категорії олігофренопедагогіки. Міждисциплінарні зв'язки олігофренопедагогіки.
46. Завдання, форми організації позакласної корекційно-виховної роботи в спеціальній школі.
47. Булінг як соціальне явище в закладах освіти. Зміст профілактичної роботи вихователя-дефектолога в даному виховному аспекті.
48. Роль батьків у розвитку дитини дошкільного віку з порушенням інтелекту.

49. Екологічне виховання учнів з порушенням інтелекту: сутність та завдання, форми, педагогічні умови.
50. Методи та принципи виховання дітей з порушенням розумового розвитку.
51. Трудове навчання учнів спеціальної загальноосвітньої школи: завдання, зміст навчання, очікуваний освітній результат.
52. Типи домашніх завдань, навести приклад «пам'ятки» з виконання домашніх завдань в спеціальній загальноосвітній школі.
53. Загальна структура уроку-екскурсії (мета уроку –закріплення знань). Підготовка вчителя-дефектолога до екскурсії.
54. Типи та завдання пропедевтичних уроків в спеціальній загальноосвітній школі. Навести загальну структуру одного з уроків.
55. Сутність та завдання уроку додаткової корекції знань і умінь в спеціальній загальноосвітній школі.
56. Сутність та завдання уроку систематизації і узагальнення знань, умінь, навичок в спеціальній загальноосвітній школі.
57. Сутність та завдання уроку застосування знань, умінь, навичок в спеціальній загальноосвітній школі.
58. Сутність та завдання уроку з перевірки якості знань в спеціальній загальноосвітній школі.
59. Об'єкти перевірки та оцінювання навчальних досягнень учнів спеціальної загальноосвітньої школи.
60. Корекційна спрямованість структури уроку в спеціальній школі.
61. Корекційні можливості комп'ютерних технологій у навчанні дітей з порушенням інтелекту.
62. Завдання та зміст курсу математики в спеціальній загальноосвітній школі. Міжпредметні зв'язки в навчанні математики учнів спеціальної загальноосвітньої школи.
63. Принципи навчання математики в спеціальній загальноосвітній школі.
64. Методи навчання математики в спеціальній школі. Відмінність програми з математики в спеціальній школі від програми з математики закладу загального середньої освіти.
65. Принцип лінійно-концентричного розташування матеріалу. Завдання вивчення кожного концентра.
66. Урок математики в спеціальній загальноосвітній школі. Його особливості. Типологія уроків. Вимоги до уроків математики у спеціальній загальноосвітній школі.
67. Диференціація навчальних вимог до окремих груп учнів з різним рівнем розвитку пізнавальної діяльності та різними можливостями у засвоєнні математичних знань, умінь і навичок.
68. Домашні завдання з математики, типи домашніх завдань. Індивідуальний і диференційований підхід під час добору домашніх завдань учням спеціальної загальноосвітньої школи.
69. Усна лічба на уроках математики. Значення, місце і організація усної лічби на уроках математики. Методичні прийоми формування навичок усної лічби.
70. Контроль якості знань учнів з математики. Види контролю. Способи контролю знань та умінь учнів спеціальної загальноосвітньої школи.
71. Позакласна робота з математики в спеціальній загальноосвітній школі. Значення, особливості та зміст позакласної роботи. Форми позакласної

- роботи в молодших та старших класах спеціальної загальноосвітньої школи.
72. Значення арифметичних задач для корекції пізнавальної діяльності учнів спеціальної загальноосвітньої школи, їх місце в курсі математики. Труднощі та помилки, які допускають учні спеціальної загальноосвітньої школи під час розв'язання текстових арифметичних задач.
 73. Види простих задач і їх класифікація. Навчання учнів читати текст умови арифметичної задачі. Форми запису умови арифметичних задач. Способи розбору та форми запису розв'язання арифметичних задач.
 74. Методика роботи над простою арифметичною задачею.
 75. Пропедевтика навчання математики в спеціальній загальноосвітній школі: задачі вивчення вчителем готовності учнів до занять з математики. Зміст пропедевтичного періоду та організація уроків в цей період.
 76. Задачі вивчення першого десятка. Особливості засвоєння чисел першого десятка учнями спеціальної загальноосвітньої школи.
 77. Утворення чисел та позначення їх цифрами. Послідовність знайомства дітей з написанням цифр.
 78. Методика вивчення додавання і віднімання в межах 10.
 79. Завдання вивчення другого десятка в спеціальній загальноосвітній школі. Методика вивчення усної і письмової нумерації чисел в межах 20. Методика вивчення додавання і віднімання в межах 20 без переходу і з переходом через розряд.
 80. Задачі вивчення першої сотні в спеціальній загальноосвітній школі. Методика вивчення усної і письмової нумерації в межах 100. Методика вивчення додавання і віднімання в межах 100 без переходу і з переходом через розряд.
 81. Задачі вивчення першої тисячі. Послідовність та методика вивчення усної і письмової нумерації в межах 1000. Методика вивчення додавання і віднімання в межах 1000.
 82. Формування понять про одиниці вимірювання часу.
 83. Формування в учнів понять про частку та дріб. Запис дробів. Види дробів. Властивості звичайних дробів. Послідовність та методика вивчення додавання і віднімання звичайних дробів в спеціальній загальноосвітній школі.
 84. Методика вивчення геометричного матеріалу в молодших класах спеціальної загальноосвітньої школи. Труднощі засвоєння геометричного матеріалу учнями з порушеннями розумового розвитку.
 85. Закономірності навчання учнів з порушеннями розумового розвитку рідної мови.
 86. Методи дослідження результатів мовної діяльності дітей з порушеннями інтелекту.
 87. Своєрідність розвитку усного мовлення у зв'язку з вивченням предметів і явищ навколишньої дійсності.
 88. Характеристика труднощів у сприйманні і розумінні прочитаних творів і граматичного матеріалу в учнів з порушеннями розумового розвитку.
 89. Реалізація загальнодидактичних і корекційних прийомів навчання мови у спеціальній загальноосвітній школі.
 90. Завдання та зміст навчання школярів з порушеннями розумового розвитку української мови. Корекційна спрямованість предмету. Практичне

спрямування навчання рідної мови.

91. Етапи навчання української мови в спеціальній загальноосвітній школі.
92. Характеристика сучасного методу навчання грамоти учнів з порушеннями розумового розвитку.
93. Основні напрями, форми і методи роботи в добукварний період.
94. Прийоми звукового аналізу та синтезу в період навчання грамоти.
95. Формування графічних навичок учнів у букварному періоді.
96. Прийоми вивчення звуків і букв. Засоби збагачення лексичного запасу учнів з порушеннями розумового розвитку.
97. Методика навчання граматики і правопису в спеціальній загальноосвітній школі. Значення граматичних знань для оволодіння навичками мовлення і розвитку мислення.
98. Розвиток зв'язного мовлення на різних етапах навчання української мови.
99. Структура уроку письма, читання, української мови в спеціальній загальноосвітній школі.
100. Підбір вправ для опрацювання окремих розділів курсу, текстів для переказів.
101. Робота над художніми творами, діловими паперами і науково-пізнавальними статтями в спеціальній загальноосвітній школі.
102. Роль позакласного читання у вивченні літературної мови у спеціальній загальноосвітній школі.
103. Планування навчальної роботи з української мови в спеціальній загальноосвітній школі.
104. Застосування принципів і прийомів корекційної роботи на уроках мови в спеціальній загальноосвітній школі.
105. Методи дослідження спеціальної методики природознавства як науки.
106. Методи навчання природознавства. Класифікація методів
107. Формування практичних умінь та навичок під час вивчення тем з природознавства в спеціальній загальноосвітній школі.
108. Зміст та завдання вивчення курсу природознавства в спеціальній загальноосвітній школі.
109. Позакласна робота з природознавства в спеціальній загальноосвітній школі
110. Зміст та завдання роботи в куточку живої природи, на географічному майданчику.
111. Структура уроку-екскурсії на уроках природознавства.
112. Організація спостережень та ведення «Календаря природи та праці».
113. Основні складові компоненти шкільного підручника з природознавства.
114. Назвати основні міждисциплінарні зв'язки спеціальної методики викладання історії як педагогічної науки.
115. Зміст пропедевтичного періоду для засвоєння історичних знань та умінь учнів спеціальної школи.
116. Компоненти структури історичних знань. Функції історичних знань.
117. Формування історичних уявлень в учнів з порушенням інтелекту.
118. Методика роботи з сюжетною картиною з метою формування історичних понять.
119. Методика роботи з ілюстрацією підручника з метою формування історичних понять.

120. Методика ознайомлення з новими історичними поняттями в спеціальній загальноосвітній школі.
121. Зміст роботи вчителя історії щодо формування часових уявлень в учнів спеціальної загальноосвітньої школи.
122. Зміст роботи вчителя історії щодо формування просторових уявлень в учнів спеціальної загальноосвітньої школи.
123. Поняття та класифікація історичних фактів. Методи та прийоми їх вивчення.
124. Інтерпретація історичних фактів. Засоби запобігання викривленню історичних фактів.
125. Урок як основна форма навчання історії в спеціальній загальноосвітній школі. Підготовка вчителя-дефектолога до уроку історії. Розробка план-конспекту уроку.
126. Завдання та форми позакласної роботи з історії в спеціальній загальноосвітній школі.
127. Характеристика методів навчання історії в спеціальній загальноосвітній школі.
128. Типи уроків з географії в спеціальній загальноосвітній школі та їх особливості.
129. Навчальні екскурсії з географії в спеціальній загальноосвітній школі.
130. Зміст картографічної пропедевтики в спеціальній загальноосвітній школі.
131. Зміст та завдання ведення календаря природи в спеціальній загальноосвітній школі.
132. Методика вивчення умовних знаків на уроках географії в спеціальній загальноосвітній школі.
133. Сутність картографічної роботи на уроках географії в спеціальній загальноосвітній школі.
134. Прийоми визначення сторін горизонту (за компасом, сонцем, місцевими ознаками).
135. Прийоми визначення напрямку течії ріки та визначення правого й лівого берегів рік на уроках географії.
136. Методика вивчення природних зон за географічною картою. Природні зони України, їх характеристика.
137. Методика вивчення клімату місцевості за географічною картою. Поняття клімату. Клімат України.
138. Методика вивчення півострову за географічною картою. Поняття півострова. Характеристика півострова України.
139. Методика вивчення моря за географічною картою. Визначення моря. Моря України, їх характеристика.
140. Методика вивчення ріки за географічною картою. Поняття ріки, її частини. Ріки України.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексюк, А. М. Педагогіка вищої школи. Історія. Проблеми . К. : Либідь, 1998. 558 с.
2. Андрусенко І., Більська С. Орієнтовні підсумкові контрольні роботи з курсу "Я і Україна. Природознавство" за I семестр : [3-4 кл. *Початкова школа*. 2012. № 12. С. 54-55.
3. Андрусенко І. Особливості навчання природознавства у 1 класі. *Початкова школа*. 2012. № 9. С. 6-9.
4. Артемова, Л. В. Педагогіка і методика вищої школи .К. : Кондор, 2008. 271 с.
5. Бабич О. Збережемо природу Землі разом : урок з природознавства у 4 кл. *Початкова школа*. 2013. № 5. С. 12-14.
6. Баглай О. "Я і Україна" : формування еколог. культури . *Початкова освіта (Шкільний світ)*. 2011. № 14. С. 5-9.
7. Березуцький В.В., Васьковець Л.А., Вершиніна Н.П. та ін. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / За ред. проф. В.В. Березуцького. Х.: Факт, 2005. 348 с.
8. Бондар, В. І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів. К. : Вересень, 1996. 129 с.
9. Бондар В.І. Підготовка учнів допоміжної школи до самостійної трудової діяльності. К.: Рад.школа, 1988.
10. Будна Н. О., Козуб О. В. Довідник учня початкових класів : Українська мова. Природознавство. Математика. [худож. В. А. Басалига]. 6-е вид., випр. і доп. Т. : Навчальна книга-Богдан, 2010. 79 с.
11. Василюк В. , Русіна І. До питання вдосконалення вивчення історії України учнями допоміжної школи *Дефектологія*. 2005. № 1. С. 37 – 39.
12. Василюк В. Історія України у допоміжній школі. *Дефектолог*. 2012. № 4. С. 8–11.
13. Вітвицька, С. С. Основи педагогіки вищої школи. К. : Центр учбової літератури, 2011. 383 с.
14. Вітвицька, С. С. Основи педагогіки вищої школи : підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістрантів. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 384 с. 8821
16. Выготский Л.С. Избранные произведения. М., 1984. Т. 5. – 368 с.
17. Вимоги до уроку в спеціальній школі для дітей з вадами інтелекту / Укл. Миронова С.П. .Методичні рекомендації. Кам'янець- Подільський, 1998. 24 с.
18. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посібник / за ред. В. Г. Кременя. Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2004. 384 с.
19. Гільберг Т.Г., Сак Т.В., Біда Д.Д. Природознавство: Progr.для загальноосвіт. навч. закл. : 1-4 кл. *Початкова школа*. 2012. № 3. Вкл. С. 29-32.

20. Гіренко Н. А. Особливості роботи з друкованим текстом на уроках історії у спеціальній школі *Педагогічні науки* : теорія, історія, інноваційні технології. СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. № 6. С. 85-89.
21. Географія / авт.-упоряд. І. Гончаренко. Х. : Промінь, 2009. 163 с. : ілюстр. – (Енциклопедія навколишнього світу).
22. Гладченко І.В., Супрун М.О., Висоцька А.В. Соціалізація дитини з обмеженими розумовими можливостями в сучасному освітньому середовищі: навчально-методичний посібник. К.: Інститут спеціальної педагогіки, 2014.
23. Глузман Н.А. Історичний аналіз розвитку початкової математичної освіти та методики її викладання в Україні: навч. посіб. Ялта: РВВ КГУ, 2009. 101 с.
24. Гоголь О. Орієнтовні контрольні роботи з курсу "Я і Україна" (Природознавство) для 3-4 класів (II семестр) : за підруч. Т. М. Байбари, Н. М. Бібік . *Початкова школа*. 2014. № 1. С. 40-45.
25. Гупан Н. М. Шкільні підручники з історії в 40–50-ті р.р. ХХ ст.: Питання диференціації змісту. *Проблеми сучасного підручника*. Зб. наук. праць. Вип. 13. К.: Педагогічна думка. 2013. С. 72–79
26. Грущинська І. В. Сторінками Червоної книги України : зникаючі рослини: довід. учня. К. : Освіта, 2005. 95 с. : ілюстр.
27. Грущинська І. В. Сторінками Червоної книги України : зникаючі рослини : довід. учня. худож. Є. Запорожець [та ін.]. К. : Освіта, 2005. 95 с. : ілюстр.
28. Дивовижний світ живої природи : попул. дит. енцикл. / ред. В. Г. Біляєв ; худож. П. В. Мірончик. Х.: Сінтекс ЛТД, 2004. 95 с. : ілюстр. (Вікно у дивосвіт).
29. Дивокрай : свійські та дикі тварини нашого краю : читанка з природознавства / упоряд. І. Січовик. К. : Велес, 2002. 271 с. : ілюстр.
30. Дидактичні та методичні засади спеціальної освіти розумово відсталих дошкільників. Колектив авторів: Макаруч Н. О., Гладченко І. В., Трикоз С. В., Чеботарьова, О. В., Блеч Г. О., Висоцька А. М., Міненко А.В., Бобренко І. В. Навчально-методичний посібник. К. 2014.
31. Дитина із сенсорними порушеннями: розвиток, навчання, виховання: науково-методичний збірник. Випуск 5. Кіровоград. Імекс-ЛТД, 2014. с.172.
33. Єременко І. Г., Вавіна Л. С., Мерсіянова Г. М. Диференційоване навчання в допоміжній школі. К. : Радянська школа, 1979. 142 с.
34. Колупаєва А.А. Дитина із сенсорними порушеннями: розвиток, навчання, виховання: Збірник наукових праць. К.: Педагогічна думка, 2012. 130 с.
35. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2009. 540 с.
36. Касіяник І.П., Мисько В.З. Методика навчання географії (теоретичний аспект). Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута»», 2017. 214 с.
37. Капустин А. И. Исследование уровня сформированности исторических понятий у учащихся II – V классов вспомогательной школы. *Дефектология*. 1989. № 4. С. 33 – 37. 39.

38. Капустин А. И. , Ковтонюк П. Е. Методика преподавания истории. Учебное пособие для студентов-дефектологов и учителей вспомогательных школ. Славянск : СГПИ, 1992. 115 с.
39. Капустин А. І. Теоретичні передумови формування понять на основі використання корекційно-розвивальних функцій наочності . Гуманізація навчально-виховного процесу. Науково-методичний збірник. Слов'янськ, 2003. Вип. ХІХ. С. 331 – 335.
40. Ковальчук В.А. Умови підвищення ефективності сенсорного виховання розумово відсталих дітей дошкільного віку. *Дидактичні та соціально-педагогічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі*: науково-методичний збірник. К., 2002. С.114-117.
41. Комар О.А. Теорія і практика застосування інтерактивної технології на уроках математики: навч.-метод. посіб. Умань: ПП Жовтий, 2011. 26 с.
42. Компанієць М. Інтерактивні методи навчання на уроках природознавства у 3 класі : методика навчання .*Початкова школа*. 2012. № 12. С. 26-28.
43. Косенко Ю. М Класифікація типів уроків історії у спеціальній школі /Зб. наук. праць звітної конференції СДПУ ім. А. С. Макаренка, 2013. С. 114-116.
44. Косенко Ю. М. Вплив дидактичних ігор на міцність засвоєння історичних понять розумово відсталими школярами. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. Зб. наукових праць. К. : НПУ ім.М. П. Драгоманова, 2012. № 22. С. 130–134.
45. Косенко Ю. М. Дидактична гра як метод формування історичних понять у розумово відсталих учнів : монографія . Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. 272 с.
46. Косенко Ю. М. Навчання історії розумово відсталих школярів у 30-х – 40-х роках ХХ століття. *Актуальні питання корекційної освіти*. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2015. Вип. V. Т. 1. С. 146 – 155.
47. Косенко Ю. М. Особливості викладання суспільно-історичного матеріалу розумово відсталим учням у 20-х – на початку 30-х років ХХ століття. *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології* : науковий журнал СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. № 2. С. 130-137.
48. Косенко Ю. М. Специфіка навчання історії розумово відсталих дітей у першій половині 70-х років ХХ століття. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*: зб. наукових праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. № 30. С. 96 – 102.
49. Косенко Ю. М. Формування історичних знань у розумово відсталих учнів в Україні у дореволюційний період. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*: зб. наукових праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. № 28. С. 111-114.

50. Косенко Ю. М. Вчитель як суб'єкт навчально-ігрової діяльності у спеціальній школі. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія* : зб. наук. пр. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. № 23. С. 127 – 130.
51. Косенко Ю. М. Дидактична гра як метод закріплення історичних понять у розумово відсталих учнів. *Дефектологія. Особлива дитина : навчання і виховання*. 2013. № 1. С. 37 – 39.
52. Косенко Ю. М. Дидактична гра як метод контролю і корекції історичних знань у розумово відсталих учнів. *Теоретичне і методичне забезпечення навчання та виховання осіб з особливими освітніми потребами* : Зб. наук. праць. : Вип. 3. Слов'янськ : ДДПУ, 2013. С. 226 – 232.
53. Косенко Ю. М. Дидактична гра як метод нервово-психічної підготовки учнів з вадами інтелекту на уроках історії. *Дефектолог*. 2012. № 12. С. 16 – 20.
54. Косенко Ю. М. Дидактична гра як метод самостійної роботи розумово відсталих учнів на уроках історії школі. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія* : зб. наук. пр. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. № 24. С. 141 – 145.
55. Косенко Ю. М. Експериментальна перевірка ефективності методу дидактичних ігор у формуванні історичних понять в учнів спеціальної школи *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови* : наук.-метод. зб. / [за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєвої]. К. : 2012. Вип. 3. Ч. 2. – С. 107 – 119.
56. Косенко Ю. М. Ігрова модель навчання історії розумово відсталих учнів *Глухівські наукові читання, 2012*: зб. матеріалів II Міжнародної науковопрактичної конференції молодих вчених та студентів. Глухів-Ніжин : ПП Лисенко М. М., 2012. С. 59 – 60.
57. Косенко Ю. М. Корекційно-розвиваючий вплив дидактичних ігор у навчанні розумово відсталих учнів на уроках історії. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : науковий журнал Сум. ДПУ ім. А. С. Макаренка. – Суми : Сум. ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2011. № 4- 5. С. 239 – 246.
66. Крамар Л. Екологічне виховання в початковій школі. *Початкова школа*. 2014. № 2. С. 23-26.
67. Кузьмінський, А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посібник. К. : Знання, 2005. 486 с.
68. Липа В.О., Одинченко Л.К. Вивчення географії України в допоміжній школі. *Дефектологія*, 1998, № 2. С. 11-14.
69. Липа В.О., Одинченко Л.К. Вивчення економічної та соціальної географії України в допоміжній школі. *Дефектологія*, 1998, № 4. С. 33-35.
70. Липа В.О., Одинченко Л.К. Географія України. Підручник для 9 класу допоміжної школи. К.: Благовіст, 2004. 175 с.
71. Логвінова І.П. Розвиток ігрової діяльності у старших дошкільників із затримкою психічного розвитку: Навчально-методичний посібник. К., 2014. 5,0 др.арк
72. Логачевська С.П. Дійти до кожного учня: метод. посіб. [за ред. О. Ляшенко Щодо питання про експериментальну програму до курсу «Основи правових

- знань» в допоміжній школі. *Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки. Збірник наукових праць за ред. М. Синьова, О. В. Гаврилова. Кам'янець-Подільський : П. П. Медобори-2006, 2011. Вип. 2. С. 136 – 144.*
73. Ляшенко О. О. Щодо питання про експериментальну програму до курсу «Основи правових знань» в допоміжній школі. *Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки. Збірник наукових праць за ред. М. Синьова, О. В. Гаврилова. Кам'янець-Подільський : П. П. Медобори-2006, 2011. Вип. 2. С. 136 – 144.*
 74. Мандруймо у дивосвіт! : географ. атл. для наймолодших / худож.: С. Сухенко, Т. Мерчук, О. Рабчун. К. : Картографія, 2007. 95 с. : ілюстр.
 75. Меренцова О. В., Моїсеєнко С. В. Я відмінник. Довідник молодшого школяра: ведення зошита, українська мова, читання, математика, природознавство . Х. : Торсінг, 2010. 383 с. : ілюстр.
 76. Методика викладання історії в допоміжній школі : методичні рекомендації / [упорядники Гіренко Н. А., Гришин Ю. І., Липа В. О. Слов'янськ, СДПУ. 2010. 150 с.
 77. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / Під ред. М.І.Пентилюк. К.: Ленвіт, 2004. 400 с.
 78. Миронова С.П., Матвеева М.П. Статеве виховання. Моральна підготовка учнів допоміжної школи до сімейного життя. Методичний посібник для вчителів і вихователів. Кам'янець-Подільський, 2000. 30с.
 79. Миронова С.П., Матвеева М.П. Реалізація індивідуального підходу до дітей з вадами інтелекту: Методичні рекомендації. Кам'янець-Подільський, 2001. 28 с.
 80. Миронова С.П., Матвеева М.П. Статеве виховання. Моральна підготовка учнів допоміжної школи до сімейного життя. Методичний посібник для вчителів і вихователів. Кам'янець-Подільський, 2000. 30с.
 81. Миронова С.П., Матвеева М.П. Реалізація індивідуального підходу до дітей з вадами інтелекту: Методичні рекомендації. Кам'янець-Подільський, 2001. 28 с.
 82. Митник О.Я. Як навчити дитину мистецтва мислення. Педагогічна психологія: навч. посіб. для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників у системі післядипломної. К.: Початкова школа, 2006. 104 с.
 83. Митник О.Я. Навчально-творча діяльність молодших школярів на уроках математики. Методика навчання математики в системі післядипломної освіти К.: Початкова школа, 2005. 96 с.
 84. Нагаєв, В. М. Методика викладання у вищій школі : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
 85. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах (особливості навчання) [Текст] Х.: ВГ «Основа», 2016. 112 с.: іл., табл.. (Серія «Бібліотека журналу «Географія»; Вип.. 11 (155).
 86. Омельченко І.М. Психолого-педагогічні основи діагностики і формування комунікативної діяльності у дітей дошкільного віку із затримкою психічного

- розвитку: Навчально-методичний посібник. Полтава: ТОВ „Фірма „Техсервіс“, 2015. 185 с.
- 87.Ортинський, В. Л. Педагогіка вищої школи. К. : Центр учбової літератури, 2009. – 470 с.
 - 88.Основи спеціальної дидактики / За ред.. І.Г. Єременка. К.: Рад. Школа, 1986. 200 с.
 - 89.Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. 3-тє вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2007. 495 с.
 90. Програма з історії для допоміжної школи з диференційованим навчанням 7-9 класи / уклад. І. Г. Єременко. К. : РУМК, 1987. 16 с.
 - 91.Сак Т.В. Психолого-педагогічні основи навчання природознавства у школі інтенсивної педагогічної корекції: науково-методичний посібник. К., 2012. 197 с.
 - 92.Сак Т.В., Марчук Т.Ф., Прохоренко Л.І Дитина із затримкою психічного розвитку Серія „інклюзивна освіта” /За заг. ред. Колупаєвої А.А. К.: ТОВ ВПЦ „Літопис –ХХ” – 2010.
 - 93.Сак Т.В. Програма розвитку дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку від 3 до 7 років «ВІКОНЕЧКО» Програма. Тернопіль : Мандрівець, 2015. 304 с.
 - 94.Скрипник Т. З аутизмом в освітньому просторі : Навчально-наочний посібник. Харків: Факт, 2015. 40 с.
 - 95.Слепкань З.І. Методика навчання математики: підруч. [2-ге вид., допов. і переробл.]. К.: Вища школа, 2006. 582 с.
 - 96.Спеціальна психологія. / за ред.. М.П. Матвєєвої, С.П. Миронової Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 1999. Ч. І. 158 с.
 - 97.Спеціальна психологія. / за ред.. М.П. Матвєєвої, С.П. Миронової. Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2001. Ч. ІІ. 140 с.
 - 98.Супрун М. О. Вплив загальної дидактики на вдосконалення змісту навчання дітей з особливими потребами. *Дефектологія*. 2004. № 2. С. 53 – 55.
 - 99.Супрун М. О., Русіна І. М. З історії викладання в допоміжній школі суспільних навчальних дисциплін . *Проблема освіти* : Науково-методичний збірник. К. : НМЦВО, 2004. Вип. 35. С. 95 – 102.
 - 100.Тетяна Скрипник. Освіта аутистів: від міфу до реальності : Навчально-наочний посібник. К.: „Гнозіс”, 2014. 22 с.
 - 101.Ярмаченко М. Д. Виховання та навчання аномальних дітей. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні (X–XX ст.) : нариси [редколегія М. Д. Ярмаченко та ін.]. К. : Радянська школа, 1991. С. 197 – 228.

**5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ З ФАХОВОГО ВСТУПНОГО
ВИПРОБУВАННЯ З ТЕОРІЇ КОРЕКЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА
ВИХОВАННЯ, ОСНОВ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ
ШКІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН**

А (відмінно) 190,5-200 б.	Студент має глибокі міцні і системні знання з усього теоретичного курсу, вільно володіє понятійним апаратом. Вміє застосовувати теоретичні знання до розв'язання практичних питань навчання та виховання дітей з вадами інтелекту. Будує відповідь логічно, послідовно, розгорнуто, аргументовано, використовуючи фахову термінологію.
В (добре) 189,5-171,5 б.	Студент має міцні ґрунтовні знання, вміє застосовувати їх на практиці, демонструє розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу властивостей, але відповідь може містити неточності, окремі помилки в формулюванні відповідей та неправильне посилання на спеціальну літературу
С (добре) 152,5-170,5 б.	Студент знає програмний матеріал повністю, має практичні навички, але недостатньо вміє самостійно мислити, не може вийти за межі теми, недостатньо точно дає визначення категоріям, поняттям олігофренопедагогіки, логопедії, допускає суттєві помилки методичного характеру
D (задовільно) 124,5-151,5 б.	Студент знає основні теми курсу, має уявлення про проблематику олігофренопедагогіки, але його знання мають загальний характер, не підкріплені власними прикладами. Відповіді на питання білету носять фрагментарний характер, характеризуються відтворенням знань на рівні запам'ятовування, поверховим умінням міркувати
E (задовільно) 100-124,0 б.	Студент має прогалини в теоретичному курсі та практичних вміннях. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні.
FX (незадовільно)) 50-99 б.	Студент має фрагментарні знання з усього курсу. Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований. Не вміє викласти програмний матеріал. Відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Навички самостійного міркування відсутні. Практичні навички на рівні розпізнавання.

F (незадовільно)
0-49 б.

Студент повністю не знає програмного матеріалу, не може побудувати відповідь на поставлене питання, бо відсутні знання, необхідні для правильних відповідей. Наявна повна відсутність уміння міркувати.

Затверджено на засіданні кафедри спеціальної освіти (протокол № 10 від 18.04.2023 року).

Уклалач програми:

Яковлева С.Д.,
докторка психологічних наук,
професорка кафедри спеціальної освіти,
гарантка освітньої програми